

Bærekraftig byutvikling av byen vår Mo i Rana

Bærekraftig byutvikling av byen vår Mo i Rana

BAKGRUNN

Bakgrunn for prosjektet «Bærekraftig byutvikling av byen vår Mo i Rana» er kommunens og Rana Utvikling sin rolle som samfunnsutvikler i en tid der bærekraftsmålene skal ligge til grunn for samfunnsutviklingen. Det kreves nå nye former for planlegging, medvirkning, mobilisering og samarbeid på tvers av samfunnssektorer og forvaltningsnivå.

Rana er en av 12 kommuner som deltar i det nasjonale Bærekraftsnettverket. Nettverket samarbeider med FN gjennom United for Smart and Sustainable Cities (U4SSC), og formålet er bærekraftig omstilling i kommunal sektor gjennom felles innsats/dugnad. Nettverket skal utvikle arbeidsmåter og få på plass forutsetninger slik at kommuner gjennom mobilisering og samarbeid lokalt kan nå bærekraftmålene raskere. Lokalt jobbes det blant annet med å etablere en bærekraftslab/framtidslab som samarbeidsarena for mobilisering, innovasjon og samarbeid på tvers av samfunnssektorer og aktører som ønsker å bidra til bærekraftig utvikling. Kommunen prosesserer også innkjøp av digital tvilling med formål å bidra til en mer kunnskapsbasert og bærekraftig planlegging og samfunnsutvikling gjennom visualisering, simulering og forenkling av prosesser.

Kunnskapsbasert bærekraftig byutvikling Mo i Rana vil være en viktig del av omstillingen i Rana. Dersom kommunestyret i behandling av Planstrategi 2020-2023 høsten 2020 vedtar at Kommunedelplan byutvikling 2006 – 2014 skal revideres, kan prosjektet «Bærekraftig byutvikling Mo i Rana» være medvirkningsprosessen eller en del av medvirkningsprosessen for planarbeidet.

HOVEDMÅL:

Prosjektet «Bærekraftig byutvikling Mo i Rana» skal revitalisere og organisere byutviklingsarbeidet i Mo i Rana slik at det kommer innbyggere, næringsliv og samfunnsaktører i hele regionen til gode nå og i fremtiden.

1. SATSINGSOMRÅDE - KUNNSKAP OG BÆREKRAFT

RESULTATMÅL: *Det utarbeides en kunnskapsbasert handlingsplan for bærekraftig byutvikling i Mo i Rana.*

Begrunnelse:

Viktige forutsetninger for bærekraftig omstilling er uttrykt gjennom Stavangerdeklarasjonen, som sier at kommunene i Bærekraftsnettverket vil samarbeide med FN om å:

1. Gi alle kunnskap om status i sitt lokalsamfunn.
2. Utvikle planer for samfunnsutvikling som viser hvordan vi skal nå bærekraftmålene
3. Mobilisere og støtte innbyggere, næringsliv, organisasjoner og academia som bidrar til bærekraftig utvikling
4. Måle og evaluere effekten av innsatsen

I samarbeid med Bærekraftsnettverket har Rana gjennomført en bærekraftsanalyse (KPI-analyse) som gir oss en del kunnskap om bærekraftstatus lokalt. En handlingsplan for bærekraftig byutvikling må imidlertid suppleres med lokal kunnskap om faktorer og forhold som hemmer og fremmer sosial, miljømessig og økonomisk bærekraft. Både næringsliv, kommune og frivillig sektor sitter på viktig kunnskap som prosjektet gjennom medvirkning og bruk av undersøkelser kan fremskaffe som grunnlag for revisjon av Kommunedelplan byutvikling 2006 – 2014.

Satsing på bærekraft er også i tråd med anbefalingene fra forprosjektet «Strategisk posisjonering av Mo i Rana» - nemlig å vise fram at kommunen er i front innen sirkulær økonomi og framtidens grønne industri. En slik posisjon må kombineres med faktiske løsninger innenfor avfallshåndtering, transport, klimaregnskap, klimatilpasning, med mer.

Det er i tillegg behov for å øke den lokale kunnskapen om bærekraftig byutvikling og sikre at byutvikling i Mo i Rana hviler på et solid faktagrunnlag. En forutsetning for vellykket stedsutvikling er nettopp et faktabasert handlingsgrunnlag, som utgangspunkt for et felles utfordringsbilde mellom aktørene. Vi vet en del, men det er behov for mer kunnskap om hvordan byen brukes i dag, hvilke utfordringer som står i veien for en bærekraftig byutvikling, og ikke minst hvilke ønsker innbyggere, næringsliv og interessegrupper har. Videre spiller byen en viktig rolle for aktørene i randsonen av byen, både som motor og kraftsenter, men også som en stor forbruker av varer, tjenester og opplevelser fra og i distriktene.

Metode:

Eksisterende kunnskap må sammenstilles og analyseres. Det bør hentes inn innspill fra internasjonale og nasjonale fagmiljøer, herunder Bærekraftsnettverket og andre Smart-City-nettverk. Innbyggeres forventninger og krav til byen sin må kartlegges, for eksempel gjennom undersøkelsen «Slik skaper vi bedre byer». I tillegg må behovene til næringsliv, frivillig sektor og øvrige interessegrupper kartlegges. Det vil også være et behov for mer innsikt og informasjon om hvordan byen brukes i dag og i fremtiden. Her vil en digital tvilling kunne gi oss mye og oppdatert informasjon.

Kunnskapen og innspillene som innhentes vil legge grunnlaget for å lage en handlingsplan for bærekraftig byutvikling i Mo i Rana. Handlingsplanen bør

inkludere hvordan sikre fremtidig finansiering av byutviklingsatsingen i Mo i Rana, herunder medlemskap som partner i f. eks «Smart by-prosjekt» innenfor Horizon 2021-2027. Handlingsplanen bør i tillegg videreføre anbefalingene fra forprosjektet «Strategisk posisjonering av Mo i Rana».

2. SATSINGSOMRÅDE – ARENA FOR SAMARBEID

RESULTATMÅL: *Kommune, næringsliv og gårdeiere utarbeider en bærekraftig samarbeidsmodell for byutvikling i Mo i Rana.*

BEGRUNNELSE: En forutsetning for bærekraftig byutvikling som samtidig øker attraktivitet er samarbeid mellom aktørene som har interesse og virkemidler til å bidra. Nettverksdrevet koordinering og samordning i utviklingsprosjekter eller planlegging drives frem av at flere selvstendige aktører har felles mål/interesse og ser nytten av å samarbeide fordi de er avhengige av andre sine ressurser for å nå målene. Det finnes to hovedformer for nettverksstyring. Den ene handler om samarbeid mellom aktører på grunnlag av felles verdier og interesser, og at alle aktørene bidrar. Den andre hovedformen bygger på en fremforhandlet enighet blant aktørene, gjerne nedfelt som uformelle eller formelle avtaler og sterkt interessefellesskap.

I Rana er kommune, næringsliv, gård- og forretningseiere, eiendomsutviklere og investorer viktige aktører for bærekraftig byutvikling som samtidig fremmer attraktivitet. Prosjektet skal utrede og etablere en egnet samarbeidsform/nettverk for «Bærekraftig byutvikling av byen vår Mo i Rana».

METODE: Det etableres en arena/møteplass mellom kommune, gård-/forretningseiere, eiendomsutviklere/investorer og innbyggere som sammen skal utrede framtidig modell for forpliktende samarbeid. Som en del av prosessen bør det hentes inn erfaringer fra andre byer om hvordan de har organisert sitt byutviklingsarbeid. Inn under dette satsingsområde bør det også vurderes hvorvidt verktøyet Business Improvement District er interessant for Mo i Rana. Gjennom deltakelsen i nevnte U4SSC er vi gjort kjent med Ålesund sin framtidslab. Prosjektet vil se nærmere på hvorvidt en tilsvarende lab kan passe for Mo i Rana.

3. SATSINGSOMRÅDE MOBILISERING

RESULTATMÅL: *Byutviklingsprosjektet bidrar til at innbyggerne blir stolte av Mo i Rana og gode Rana-ambassadører.*

Begrunnelse: Det er en forutsetning for å lykkes med byutvikling at man klarer å inspirere og engasjere lokalsamfunnet. Det er et mål i seg selv å skape engasjement for prosjektet i

lokalsamfunnet. Samtidig vil aktivisering og involvering av innbyggere gi verdifulle innspill og kunnskap om hvordan vi kan lykkes med bærekraftig byutvikling i Mo i Rana.

Metode: Det vil bli arrangert aktiviteter som motiverer og engasjerer innbyggere, for eksempel seminarer, folkemøter og byvandring. Framtidslaben og evt. bruk av digital tvilling kan være nyttige verktøy. Det vil i tillegg bli arbeidet aktivt opp mot utdanningsinstitusjoner, barnehager, og barn og unge spesielt.

4. SATSINGSOMRÅDE - AKTIVITETER I SENTRUM

RESULTATMÅL: *Byutviklingsprosjektet stimulerer til økt aktivitet i sentrum*

Begrunnelse: Ranas andel av samlet varehandel i Nordland utgjorde i 2019 11,6 %, synkende fra toppen på 12,4% i 2013. Det innebærer et fall i omsetningen på om lag 20 mill.kr. Mo sentrums andel av varehandelen i Rana har sunket med vel 10% i perioden 2006 – 2016 mens Mo Handelspark og Byporten har økt tilsvarende. Aktørene i varehandelen har så langt funnet det mer attraktivt å investere i «ringbyen» rundt sentrum hvor det kan bygges enklere og billigere bygg og parkeringsbehovet kan dekkes opp på bakkenivå.

Sentrums attraktivitet kan økes ved å tilrettelegge arrangement som ranværingene og besøkende synes er spennende og ønsker å ta del i. Spennende og varierte aktiviteter i sentrum vil bidra til å øke Mo i Ranas attraktivitet, både for innbyggere og besøkende. Inn under dette satsingsområde er målet å tilrettelegge for økt aktivitet i sentrum hele året. For eksempel sesongbaserte markeder, nye aktivitetstilbud, guidede turer for lokalbefolkning og turister, og videreutvikling av aktiviteter rundt allerede etablerte festivaler.

Metode:

Prosjektet bør stimulere til spennende aktiviteter gjennom året i samarbeid med aktørene i sentrum. Det er viktig å tilpasse aktivitetene til ulike befolkningsgrupper, fra barnefamilier til eldre eller de som støtes ut av arbeidslivet. Aktivitetene bør ha som fokus å synliggjøre gode stedskvaliteter.

Eksempel på satsinger:

- Motivere for ulike markeder i sentrum til ulike årstider– bondens marked/høstmarked/julemarked/vintermarked
- Tilrettelegge guidede turer for lokalbefolkning og turister – egne innbyggere er de beste ambassadørene!
- Videreutvikle aktiviteter rundt de attraktive festivalene som er etablert i Mo i Rana

Prosjektet må ha som ambisjon å synliggjøre, samt benytte seg av tilgjengelige virkemidler. Dette kan forlenge prosjektperioden samt bidra til å igangsette relevante delprosjekter.

Ambisjonen er også å bli del av et eller flere større prosjekt med europeiske partnere finansiert av EUs finansieringsordninger.

Organisering

- Prosjekteier: Rana kommune og Ranaregionen Næringsforening
- Prosjektleder: Rana Utvikling AS
- Styringsgruppe som består av 7 personer med fagkompetanse innenfor byutvikling.
 - Rana kommune, Ranaregionen Næringsforening, to gårdeiere/eiendomsutviklere og to som velges fritt, gjerne inkl. en regional røst
- Prosjektgrupper og referansegruppe opprettes av styringsgruppen, som også definerer gruppens mandat, i tråd med prosjektplanen ovenfor.
- Styringsgruppen leier inn ekstern bistand ved behov
- Støttespillere; fylkeskommune, stat, organisasjoner, vennskapsbyer m.fl.
- Kvartalsvis rapportering til prosjekteiere og jevnlig dialog med partnerne.